

ЕВОЛЮЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ ВІД ПЕРЕДІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА ДО ІНДУСТРІЇ 4.0

Радогуз С.А.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

У 2022 році Європейська комісія опублікувала інформаційний бюлетень «Індустрія 5.0: Трансформаційне бачення для Європи». Так поступово науковий дискурс перетворився на експертний звіт. Автори слушно зауважують, що економіка ЄС виявилася не достатньо стійкою. Пандемія та військова агресія Росії показали, наскільки вона є чутливою до геополітичних змін та інших «стресів». Здавалося б, пройшло близько 10 років, від першої згадки про Індустрію 4.0 – концепцію, популярність якої прийшла разом з книгою К. Шваба «The Fourth Industrial Revolution» (2016). І ось нове суттєве оновлення. Хоча це типова річ для технологій, яким пророкують майбутнє – штучний інтелект, хмарні обчислення, Big Data тощо. Зрештою й сам К. Шваб говорив про експоненційний розвиток цієї промислової революції. А як щодо університетської освіти? Александрійський музей став головним культурним і науковим центром Середземномор'я. Кращі математики, астрономи, природознавці. Пізніше середньовіччя подарувало нам «Університет 1.0». Спочатку в Болонії, а згодом в Парижі й інших містах вони концентрували всі раціональні надбання того часу, що призвело до протистояння релігійним догматам і, зрештою, наукової революції. XVIII століття подарувало світові Індустрію 2.0, а з нею такі поняття, як урбанізація та індустріалізація. Університет 2.0 – період зародження нових типів вищих навчальних закладів – технологічних інститутів та політехнікумів. Діяльність інженера раціональна й ґрунтується на експериментах й емпіричних дослідженнях. У ній немає місця схоластиці. В. Кирпичов (1-й директор Харківського технологічного інституту) у XIX ст. слушно зауважив, чому ні класичні «університетські» вчені, ні люди із «практики», не зможуть бути гарними викладачами технічних дисциплін. Перші надто покладаються на наукові методи, коли інженерна справа вимагає рішення «тут і зараз», другі – знаючи досконало якесь певне виробництво легко губляться перед новими технологіями. Університет 3.0 став відповіддю на постіндустріальне суспільство, коли сфера послуг почала завойовувати частку ринку праці. Ключове слово епохи – «комунікації». Заклади освіти стають все більше відкритими: взаємодіють між собою, взаємодіють із бізнесом та суспільством. Університет 4.0 став чимось більшим, ніж просто місцем передачі знань, він перетворюється на простір для співпраці. Тут і проектна діяльність, і підприємництво, й індивідуальні освітні траєкторії. Але разом з ним прийшла надзвичайна невизначеність, яка ставить все більше запитань. Вже неможливо просто знизувати плечима. Освіта все ще залишається однією із найбільш динамічно зростаючих галузей, але яке місце в ній займають ЗВО? Невже П. Друкер був правий, коли відчеканив своє «університетам не вижити»? Лише проактивність, план докорінних змін та відхід від традиційних бізнес-моделей сприятимуть успішному розвитку ЗВО та їх успішному існуванню.